

Sygn. akt VIII U 1750/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Kamila Niemczyk

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2016 r. w Gliwicach

sprawy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale Ł. A., A. F., M. G., W. K., E. T.

o podstawę wymiaru składek

na skutek odwołań (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 10 sierpnia 2015 r. nr (...)

z dnia 10 sierpnia 2015 r. nr (...)

z dnia 10 sierpnia 2015 r. nr (...)- (...)

z dnia 10 sierpnia 2015 r. nr (...)- (...)

z dnia 10 sierpnia 2015 r. nr (...)

1. oddala odwołania,

2. zasądza od odwołującej na rzecz organu rentowego 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Grażyna Łazowska

Sygn. VIII U 1750/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonymi decyzjami z dnia 10 sierpnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. ustalił dla zainteresowanych Ł. A., A. F., M. G., W. K., E. T. jako pracowników płatnika składek (...) sp. z o.o. w R. podstawy wymiaru składek w kwotach określonych w decyzjach.

W uzasadnieniu wskazał, że płatnik składek nie zadeklarował za ubezpieczonych składek od kwot przychodu z tytułu świadczenia sfinansowanego z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, które zostało przyznane bez zastosowania kryterium socjalnego. W trakcie kontroli płatnik składek nie przedstawił środków dowodowych potwierdzających, że przyznane świadczenia uzależnione były od sytuacji życiowej rodzinnej i materialnej pracowników. Kwoty świadczenia były uzależnione jedynie od stażu pracy i pracownicy bez względu na sytuację rodzinną i materialną mający analogiczny staż pracy uzyskali z tego tytułu przychody w takiej samej wysokości.

Na uzasadnienie swojego stanowiska organ rentowy przytoczył treść art. 8 ust. 1 ustawy z 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Wskazał, że regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić zasady przyznawania ulgowych świadczeń. Ich wysokość musi być uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Wartość przyznanych świadczeń, które a nie uwzględniała kryterium socjalnego należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawy wymiaru składek. Organ rentowy przytoczył treść art. 8 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 i ust. 1,6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Płatnik w odwołaniu od powyższej decyzji wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji przez organ rentowy, ewentualnie o - uwzględnienie odwołań i zmianę zaskarżonych decyzji poprzez ustalenie że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne- rentowe chorobowe i wypadkowe odpowiadały wartościom zadeklarowanym pierwotnie przez odwołującą się oraz zasądzenie od organu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonym decyzjom odwołująca spółka zarzuciła naruszenie art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 81 ust. 1 i ust. 6 a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, w związku z art. 8 ust. 1 i art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku w zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz z § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu że do podstawy naliczenia składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe chorobowe i wypadkowe zalicza się wartości świadczeń sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przez odwołującą.

Zarzuciła, że organ rentowy pominął regulamin funduszu świadczeń socjalnych, zgodnie z którym środki funduszu przeznacza się na częściowe lub całkowite finansowanie kosztów i usług, świadczenia w zakresie pomocy rzeczowej oraz zapomogi pieniężnej przyznawanej w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych lub długotrwałej choroby, działalności kulturalno- oświatowej w postaci imprez kulturalnych artystycznych i rozrywkowych organizowanych przez zakład lub zakupienie biletów wstępu na takie imprezy czy imprez okolicznościowych, zakupu drobnych upominków z nimi związanych.

W porozumieniu z przedstawicielami pracowników środki funduszu mogą być przyznawane na zakup bonów towarowych do realizowania we wskazanej placówce handlowej. Wydawanie pracownikom bonów towarowych, a od listopada 2012 roku podarunkowych, następowało w ramach działalności socjalnej w rozumieniu ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Świadczenia dla pracowników zostały wypłacone przez spółkę ze środków przeznaczonych na cele socjalne.

Odwołująca spółka przyznała że nie brała pod uwagę kryterium socjalnego przy wypłacie kwoty należnej poszczególnym pracownikom. Jej zdaniem kryterium socjalne winno być stosowane jedynie w przypadku przyznawania ulgowych usług i świadczeń o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i nie odnosi się ona tym samym do usług i świadczeń o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy

zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Jeżeli bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek. Organ rentowy nie jest uprawniony do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika. Zdaniem odwołującej przepis § 2 pkt 19 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nie daje żadnych podstaw do przyjęcia że przesłanką jego zastosowania jest wydatkowanie środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych według określonych kryteriów socjalnych.

Organ rentowy wniosł o oddalenie odwołań w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Treść art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ustanawia tzw. kryterium socjalne udzielania pomocy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależniając ją od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika i nie przewiduje w tym zakresie wyjątków.

Świadczenie wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tego kryterium nie może być ocenione w sensie prawnym jako świadczenie socjalne, a jeżeli tak, to nie może korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych. Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić zasady i że przyznawanie ulgowych świadczeń jest uzależnione od sytuacji materialnej osoby korzystającej z funduszu. W niniejszej sprawie wszyscy pracownicy otrzymali bony towarowe o jednakowej wartości, co spowodowało że bony te trzeba ocenić jako świadczenie dodatkowe pracodawcy, a nie świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych. Skoro przyznanie bonów nie miało charakteru socjalnego, to bony należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Nie zachodzi wyłączenie przewidziane w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych obowiązujący u odwołującej nie określa w jaki sposób pracodawca ma ustalać sytuację życiową rodzinną i materialną osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Pracodawca nie może pominąć naczelnej zasady wyrażonej w art. 8 ust. 1 ustawy. Przyznanie przez odwołującą spornych świadczeń bez indywidualnej analizy życiowej sytuacji, rodzinnej i materialnej pracowników odbyło się z naruszeniem art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. W związku z powyższym przychód osiągnięty przez pracowników stanowił podstawę wymiaru składek bowiem nie miał zastosowania § 2 ust. 1 pkt 19 w rozporządzenia z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Zainteresowani nie zajęli stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Obowiązujący u odwołującej od 2.01.2002 roku Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie przewiduje stosowania kryteriów socjalnych przy przyznawaniu świadczeń. W rozdziale IV regulaminu zatytułowanego „Przeznaczenie funduszu” wskazano, że środki przeznacza się na częściowe lub całkowite finansowanie kosztów usług i świadczeń socjalnych, a w porozumieniu z przedstawicielem pracowników, środki funduszu mogą być przyznawane na zakup bonów towarowych do zrealizowania we wskazanej placówce handlowej. W rozdziale VIII pkt 4 ustalono, że w sprawach nieuregulowanych zastosowanie mają powszechnie obowiązujące przepisy prawa. Regulamin wskazuje jako podstawę wydania ustawę z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

W okresie spornym odwołująca wypłacała wszystkim pracownikom, w tym zainteresowanym, świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. W praktyce polegało to na tym, że świadczenia były wypłacone w formie bonów towarowych lub kart podarunkowych, w dwóch transzach, przed Ś. Wielkanocnymi i Bożego Narodzenia. Odwołująca nie stosowała kryterium socjalnego, sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych pracowników. Każdy z pracowników otrzymał świadczenia o takiej samej wartości, z tym, że w przypadku Świąt Bożego Narodzenia wartość była uzależniona od stażu pracy pracownika w roku, za który wypłacono świadczenie. Około 70% pracowników odwołującej uzyskuje wynagrodzenie poniżej średniej krajowej, lecz świadczenia w takiej samej wysokości wypłacane były wszystkim pracownikom. Odwołująca kierowała się tym, że w okresie świąt każdy

pracownik ma zwiększone wydatki oraz, że w sierpniu i grudniu każdego roku większość pracowników nie świadczy pracy. Odwołująca spółka przy podziale środków nie ustala sytuacji materialnej, rodzinnej każdego pracownika. Pracownicy odwołującej nie składali pisemnych wniosków o wypłatę świadczeń z ZFŚS.

W dniu 10.08.2015r. organ rentowy wydał decyzje ustalające podstawy wymiaru składek zainteresowanych, doliczając do nich świadczenia wypłacone z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w spornym okresie w wysokościach podanych szczegółowo w każdej zaskarżonej decyzji.

Od wydanych pracownikom bonów towarowych i kart podarunkowych nie zostały opłacone składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

[dowód: akta rentowe, akta kontroli, zeznania świadków B. G. i R. C.].

Sąd zważył, co następuje:

Nie zasługuje na uwzględnienie wniosek odwołującej o uchylenie zaskarżonych decyzji, bowiem zgodnie z art. 477¹⁴ § 1 i 2 k.p.c. sąd pierwszej instancji może odwołanie oddalić, bądź zaskarżoną decyzję zmienić w całości lub w części. Nie ma możliwości uchylenia decyzji sprawie o składki przez sąd I instancji.

Stan faktyczny jest bezsporny między stronami: pracownicy (...) sp. z o.o. w miesiącach poprzedzających miesiące wskazane w decyzjach otrzymywali bony towarowe zwane bonami podarunkowymi, a ich wartość nie była uzależniona od kryterium socjalnego.

Sporne w sprawie okazały się wyłącznie kwestie prawne dotyczące możliwości oskładkowania świadczeń pochodzących z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Istota sporu w niniejszej sprawie dotyczyła wykładni prawa – a to art. 2 ust. 1 w związku z art. 8 ustawy z dnia 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz § 2 pkt 19 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Konieczne jest przytoczenie treści powołanych przepisów.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przez działalność socjalną rozumie się usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową;

Art. 8 stanowi : 1. Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

2. Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

§ 2 pkt 19 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. wyłącza z podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W niniejszej sprawie bezsporne jest, że bony podarunkowe zostały sfinansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne. Nie można jednak zgodzić się z odwołującą, że źródło finansowania przesądza o możliwości skorzystania z przepisu § 2 pkt 19 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.

Organ rentowy ma prawo dokonać analizy celów socjalnych i źródeł ich finansowania poprzez ustalenie, czy istnieje w regulaminie ZFŚS podstawa sfinansowania ulgowych usług i świadczeń, czy świadczenia te mają w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że środki ujęte w zaskarżonych decyzjach pochodziły z funduszu świadczeń socjalnych, ale z regulaminu ZFŚS nie wynika, że bony miały charakter socjalny. Sąd podzielił stanowisko organu rentowego.

Odwołująca twierdziła, że wydanie pracownikom bonów podarunkowych nastąpiło w ramach działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o ZFŚS ze środków przeznaczonych na cele socjalne. Jej zdaniem, w takim stanie rzeczy bezsporne jest, że dysponowanie środkami z funduszu odbyło się w ramach reguł przewidzianych w ustawie o ZFŚS". Sąd nie podziela tego poglądu, ponieważ źródło finansowania świadczenia nie przesądza o jego socjalnym charakterze .

Odwołująca wskazała ponadto, że kryterium socjalne winno być stosowane jedynie w sytuacji przyznawania ulgowych usług i świadczeń o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS. Zakres przedmiotowy art. 8 ust. 1 jest węższy od pojęcia działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 ust. 1.

Na temat charakteru bonów towarowych, zakupowych, podarunkowych w kontekście ustawy o ZFŚS wielokrotnie wypowiadały się sądy (por .np wyroki SA w Poznaniu III AUa 1767/14; III AUa 331/13, wyrok SA Szczecinie (...)). Z orzecnictwa tego wynika, że przyznawanie kuponów podarunkowych czy dokonanie wypłat w wysokości równoważności takich kuponów stanowi pomoc rzeczową wymienioną w definicji działalności socjalnej pracodawcy w art. 2 pkt 1 ustawy z 1994 r. o zakładowym funduszu socjalnym pod warunkiem, że pomoc taka została udzielona z uwzględnieniem indywidualnej sytuacji pracownika. Konieczne jest uwzględnienie zasady określonej w art. 8 ust. 1 tej ustawy.

Orzecznictwo sądowe stoi na stanowisku, że: po pierwsze bony towarowe są pomocą rzeczową w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o ZFŚS, po drugie przyznając tego rodzaju świadczenie konieczne jest zastosowanie reguł z art. 8 ust. 1 ustawy . Nie zasługuje na uwzględnienie stanowisko odwołującej, że wypłata świadczenia ze środków ZFŚS jest równoznaczna ze zwolnieniem od uiszczenia składek na podstawie §2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. (Dz. U. 1998 nr 161 poz. 1106)

Regulacja § 2 pkt 19 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia i źródłem pochodzenia i nie definiuje żadnych innych przesłanek. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS, to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji tegoż przepisu. O socjalnym charakterze świadczenia można mówić tylko w sytuacji, w której wysokość pomocy jest uzależniona od kryteriów wymienionych w art. 8 ust. 1 ustawy. Nie było sporu między stronami, że przyznając bony towarowe odwołująca spółka takiego kryterium nie stosowała, a co za tym idzie nie było to „świadczenie finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”, o którym mowa w § 2 pkt 19 powołanego rozporządzenia. Świadczenia wypłacane z funduszu świadczeń socjalnych stanowią realizację postulatu ochrony interesów socjalnych pracowników (art. 16 k.p. i art. 94 pkt 8 k.p.). Z uwagi na to, że odwołująca wypłacała swoim pracownikom świadczenia w takiej samej wysokości, bez względu na ich sytuację materialną i rodzinną, Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu na okoliczność liczby pracowników zakładu uzyskujących wynagrodzenie niższe niż średnia krajowa, bowiem okoliczność ta nie ma wpływu na rozstrzygnięcie sprawy. Uzależnienie wartości bonów towarowych wyłącznie od czynników związanych z wykonywaniem pracy np. wydajności, stażu pracy, obecności w

pracy wyklucza możliwość uznania, że świadczenie to objęte jest dyspozycją art. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Jest to dodatek do wynagrodzenia w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowiący przychód pracownika.

W konsekwencji nie doszło do naruszenia art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 81 ust. 1 i ust. 6 a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, w związku z art. 8 ust. 1 i art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku w zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz z § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez zobowiązanie odwołującej do wliczenia do podstawy wymiaru składek wartości wydanych pracownikom bonów towarowych.

W związku z tym odwołania oddalono na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c.

Odwołująca proces przegrała, a zatem zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy – art. 98 kpc – winna ponieść jego koszty. Mając na uwadze, że w związku z kontrolą przeprowadzoną u płatnika organ rentowy wydał szereg decyzji w analogicznych sprawach, skutkujących wniesieniem rozpoznawanych odwołań oraz, że nakład pracy pełnomocnika organu rentowego w każdej z nich w postępowaniu sądowym jest taki sam, Sąd uznał, że w sprawie zachodzi wypadek określony w art. 102 kpc, pozwalający tylko częściowo obciążyć odwołującą kosztami zastępstwa procesowego. [patrz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14.05.2012r., I UZ 15/12]. Z tych przyczyn, w ocenie Sądu uzasadnionym jest obciążenie odwołującej kosztami zastępstwa procesowego w jednakowej minimalnej stawce z tytułu każdego przegranego odwołania, a nie liczonej od wartości przedmiotu sporu. Ponieważ odwołania wpłynęły do Sądu po 1.08.2015r. stawka minimalna została ustalona, w kwocie 180zł., zgodnie z brzmieniem rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29.07.2015r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu [Dz. U. 2015. 1078].

(-) SSO Grażyna Łazowska